

HAMLET & OPHELIA

Abd-ar-Rahman ibn Carol al-Barsaluni

HAMLET I OPHELIA

El problema de Hamlet és amb la seva mare - diu TS Elliot - i és per ell un problema insoluble - que el supera. Aquest punt, un cop posat de relleu per Elliot, sembla bastant evident i poc discutible: Hamlet diu cap el final “*He that hath killed my King, and whored my mother*”; però Hamlet dubte i és resisteix a acceptar l’assassinat del seu pare pel seu oncle Claudius perquè això carrega la conducta de la seva mare, en casar-se tot seguit amb Claudius, amb un blasme que li és insuportable. Matar Claudius és una cosa relativament fàcil que no planteja massa problemes de consciència. Matar o castigar (com?) la seva mare i fins i tot admetre la seva trivial culpabilitat n’és una altre de més complicada. Aquest conflicte destarota Hamlet i condiciona la seva actuació subsegüent.

Menys evident sembla la relació de Hamlet amb Ophelia. El diàleg, o l’esbrancada que li clava Hamlet a la pobra Ophelia a III,i és una escena molt dura l’explicació de la qual en termes de coherència de la peça no ha trobat una justificació unànime.

Si mirem els antecedents d’aquest amor tal com ens l’expliquen, veiem una cosa que s’entronca bé amb la tradició de la novel·la idealista, del stil novo i de l’amor per la dona idealitzada de Petrarca. Amb variacions podríem apreciar un amor comparable amb el de Romeo & Julietta. Ràpidament, però, veiem que els tiros no van per aquí. Ophelia no resulta ser una bona Julietta. Li falta el tremp, la decisió, l’entrega a la causa: quan el pare i el germà li fan veure els perills de la relació amb Hamlet (perquè ens sembla tan familiar aquesta escena?) ella es sotmet gairebé sense resistència i fins i tot es presta a organitzar-li una mena d’ensarronada (l’escena III,i que dèiem amb Polonius i el Rei amagats darrere les cortines).

Hamlet mentrestant s’ha convençut (tota la qüestió del fantasma és molt temptador de considerar-la una creació mental dels remordiments de Hamlet) que la mort del seu pare ha sigut un assassinat executat per Claudius. I que la seva mare, fent la vista grossa sobre les circumstàncies del fet per tal de conservar la seva posició preeminent, no te escrúpols per casar-se amb Claudius molt poc després de la mort del marit. Hamlet rememora com semblava d’idíl·lica la relació del seu pare amb la seva mare i com semblava que aquesta li estès lligada per un amor etern i indestructible.

D’aquesta manera arriben tots dos a l’escena fatídica, l’una amb reticències mentals i col·laborant en una farsa, l’altre traumatitzat pel comportament de la seva mare amb el seu pare. Tanmateix Ophelia es troba ben aviat descol·locada. Ella pensava comptar amb un amant convencional reaccionat amb protestes de fidelitat i juraments d’amor davant de les seves inquietuds. En lloc d’això, les paraules (i la tornada de presents) d’Ophelia no fan sinó afegir llenya al foc que ja li cremava a Hamlet i el posen en un estat de ràbia descontrolada que el du a acarnissar-se cruelment amb la que havia sigut fins aquell moment la seva estimada. Li diu coses molt gruixudes i a voltes amb llenguatge groller:

for the power of beauty will sooner

transform honesty from what it is to a bawd

car el poder de la bellesa aviat haurà
transformat l'honestedat d'allò què és en puteria

On li pronostica, poc menys, que segurament és tornarà una bagassa

I loved you not

No és que no l'estimi, no l'ha estimada mai!

*Get thee to a nunnery: why wouldst thou be a
breeder of sinners?*

Fota't en un convent: perquè voldries ser tu un
planter de pecadors?

Entenc que diu que fer-li fills és incrementar la nòmina dels pecadors

El seu pare val més que el tanquin a casa, que no vagi fent el cap de cony (*fool*) pel món.

*if thou wilt needs
marry, marry a fool; for wise men know well enough
what monsters you make of them. To a nunnery, go, foil wager*

si cal que necessàriament
et casis, casa't amb un cretí, car els homes assenyats saben prou bé
quins monstres feu d'ells. Cap el convent, vé.

Li està dient que no contí amb algú com ell per casar-se, que no és un imbècil per deixar-se ensarronar.

El discurs de Hamlet aquí, inverteix pràcticament els termes del discurs de l'amor ideal. Hamlet es comporta com un anti Tristan o un anti Romeo. Així com el sonet 130 és un discurs paròdic pel que fa a la forma de l'expressió de l'amor, el discurs de Hamlet aquí és paròdic pel que fa al fons: es carrega el concepte mateix de l'amor ideal. La pobre Ophelia, víctima propiciatòria i de feble consistència, queda destrossada i llesta per un suïcidi, que inversament al de Julietta, és poc gloriós (cal prestar atenció a la controvèrsia macabra sobre si pot tenir sepultura cristiana o no) però que serveix tanmateix per alimentar la fúria venjativa del seu germà Laertes i desencadenar la matança final.

Penso que aquesta explicació dona compte de la naturalesa i de l'evolució del, diguem-ne amor, entre Ophelia i Hamlet en el si de l'obra. És evident que ens trobem en un context en què l'amor, tal com va dels trobadors a Petrarca, val poc. Altres relacions, sentiments i passions, s'imposen amb més força en l'ànim dels protagonistes.

Com a reflexió afegida, el dispositiu que munta Shakespeare en aquesta tragèdia el porta cap a posicions més aviat misògines. Gertrude és un caràcter extremadament negatiu, frívola, trivial i només pensant en el seu confort immediat. Ophelia tampoc queda bé: el seu pare i el seu germà la tenen dominada, i respecte a Hamlet no entén la situació i en l'escena clau es deixa atropellar per ell sense protestar.

ANNEX

To be, or not to be

Hamlet

To be, or not to be: that is the question:
Whether 'tis nobler in the mind to suffer
The slings and arrows of outrageous fortune,
Or to take arms against a sea of troubles,
And by opposing end them? To die: to sleep;
No more; and by a sleep to say we end
The heart-ache and the thousand natural shocks
That flesh is heir to, 'tis a consummation
Devoutly to be wish'd. To die, to sleep;
To sleep: perchance to dream: ay, there's the rub;
For in that sleep of death what dreams may come
When we have shuffled off this mortal coil,
Must give us pause: there's the respect
That makes calamity of so long life;
For who would bear the whips and scorns of time,
The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
The pangs of despised love, the law's delay,
The insolence of office and the spurns
That patient merit of the unworthy takes,
When he himself might his quietus make
With a bare bodkin? who would fardels bear,
To grunt and sweat under a weary life,
But that the dread of something after death,
The undiscover'd country from whose bourn
No traveller returns, puzzles the will
And makes us rather bear those ills we have
Than fly to others that we know not of?
Thus conscience does make cowards of us all;
And thus the native hue of resolution
Is sicklied o'er with the pale cast of thought,
And enterprises of great pitch and moment
With this regard their currents turn awry,
And lose the name of action.--Soft you now!

**The fair Ophelia! Nymph, in thy orisons
Be all my sins remembered.**

Ophelia

Good my lord,
How does your honour for this many a day?

Hamlet

I humbly thank you; well, well, well.

Ophelia

My lord, I have remembrances of yours,

That I have longed long to re-deliver;
I pray you, now receive them.

Hamlet

No, not I;
I never gave you aught.

Ophelia

My honour'd lord, you know right well you did;
And, with them, words of so sweet breath composed
As made the things more rich: their perfume lost,
Take these again; for to the noble mind
Rich gifts wax poor when givers prove unkind.
There, my lord.

Hamlet

Ha, ha! are you honest?

Ophelia

My lord?

Hamlet

Are you fair?

Ophelia

What means your lordship?

Hamlet

That if you be honest and fair, your honesty should
admit no discourse to your beauty.

Ophelia

Could beauty, my lord, have better commerce than
with honesty?

Hamlet

Ay, truly; for the power of beauty will sooner
transform honesty from what it is to a bawd¹ than the
force of honesty can translate beauty into his
likeness: this was sometime a paradox, but now the
time gives it proof. I did love you once.

Ophelia

Indeed, my lord, you made me believe so.

Hamlet

You should not have believed me; for virtue cannot
so inoculate our old stock but we shall relish of
it: I loved you not.

Ophelia

I was the more deceived.

Hamlet

Get thee to a nunnery: why wouldst thou be a
breeder of sinners? I am myself indifferent honest;
but yet I could accuse me of such things that it
were better my mother had not borne me: I am very
proud, revengeful, ambitious, with more offences at
my beck than I have thoughts to put them in,
imagination to give them shape, or time to act them

¹ Prostitute

in. What should such fellows as I do crawling
between earth and heaven? We are arrant knaves,
all; believe none of us. Go thy ways to a nunnery.
Where's your father?

Ophelia

At home, my lord.

Hamlet

Let the doors be shut upon him, that he may play the
fool no where but in's own house. Farewell.

Ophelia

O, help him, you sweet heavens!

Hamlet

If thou dost marry, I'll give thee this plague for
thy dowry: be thou as chaste as ice, as pure as
snow, thou shalt not escape calumny. Get thee to a
nunnery, go: farewell. Or, if thou wilt needs
marry, marry a fool; for wise men know well enough
what monsters you make of them. To a nunnery, go,
and quickly too. Farewell.

Ophelia

O heavenly powers, restore him!

Hamlet

I have heard of your paintings too, well enough; God
has given you one face, and you make yourselves
another: you jig, you amble, and you lisp, and
nick-name God's creatures, and make your wantonness
your ignorance. Go to, I'll no more on't; it hath
made me mad. I say, we will have no more marriages:
those that are married already, all but one, shall
live; the rest shall keep as they are. To a
nunnery, go.

Exit